

Astronomia

Computus

*Computus novus et celestius totius
fere Astronomiæ fundamentum methodicè
contineans*

Crac. Ioan. Hæbler 1518.

Biblioteka Jagiellońska.

VIII. a. 35.

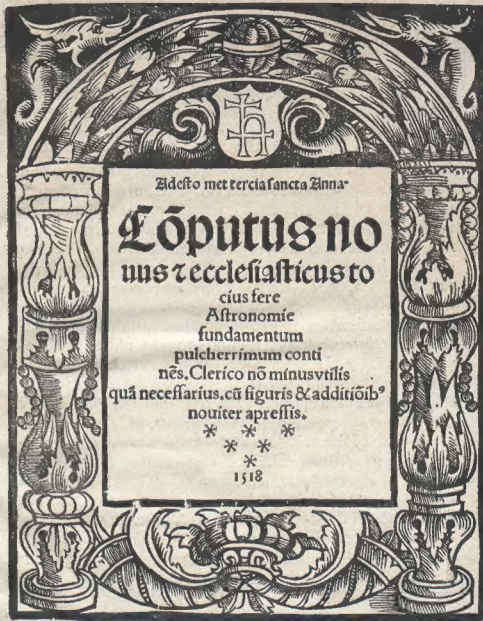

4144

CIMELIA

XII. K. 28.

Com. Cap. 444.

Quā pulchra & iocunda est noticia huius artis.
& quā diligentē cura olim fuerat studentū
ac clericis de obseruatione, festis mobilū. Sep-
tuagesime videlicet & Quadragesime, Pasche
Rogationū, & ceteris haud nō circuloꝝ & alio-
rum de quibus presens declarabit tractatus.
Nostris autē tempestatibus quancūq; complura litterarū studia esse
credunt, fabularū atamē nonnulla specie cōtrahūt, alia cōmentas
iōes vanas ita vt etiā illud fere omnibus cōmune in sit studentibꝫ.
In ecclesiasticis vero computationibus nullus quippe aut ferme
pauci docti inueniuntur, intantū vt clericis aut ipsi studentibus
de his aliquādo ppositis a villano omnīū litterarū penitus igna-
ro questiōibus, & quidē harū ignari existentes, aliū mendatio ig-
nauā tegunt, aliū cōfusi, aliū rubore persusi abscedūt. Vt ergo qd
doctus in his euadat sequētia in vnū ramiā facilius quo fieri po-
tuit cōportata, quedā ex nouo refoꝛmata & calculata sunt, vt &
modo quiuis infra scripta capitulū inspiciens obseruationē festos-
rū mobilū, nonnullorū quoq; astronomicaliū pulcherrimorū dicto-
rū faciliē accipiet noticiā. At quista vero responsionē artificialē.
ymō & verā. ¶ Erit igitur primū capitulū de ciclo lunari siue au-
reo numero. ¶ Secūdū de ciclo inditiōis ¶ Terciū de ciclo solari.
¶ Quartū de littera dñicali. ¶ Quintū de intervallo. ¶ Sexiū de cō-
currentibus. ¶ Septimū de festis mobilibus. ¶ Octauū de forma
celi & ordine spherarū. ¶ Nonū de quatuor elemētis. ¶ Decimū
de situ & motu firmamētū, atq; de equinoctijs & solsticijs. ¶ Vn-
decimū de aspectibꝫ planetarū, ac eclipsibus solis & lune. ¶ Duo-
decimū de motu solis. ¶ Tredecimū de motu lune. ¶ Quartū de
cimū de cōiunctiōe & oppositiōe solis & lune. ¶ Quintū decimū
de nominibus mensū. ¶ Sexiū decimū de calendis, nonis & ydi-
bus. ¶ Decimū septimū de inceptiōibus temporū anni. ¶ Vltimū
de ieiuniis quatuor temporū anni.

Capitulū primū de aureo numero.

Mille quadringenos ab anno deme salutis

His vnū cū annis octuagintaque iunges

Numerū aureū residens ciclum edocet

Decē & nouē super hos cū excreuerint anni,

Hos tociens abijce, reliquū pro ciclo teneto.

nos praeferas dictos silentio: num erare incipias. 82. 83. in digito vsq; ad
ppositū tibi annū & qd vnitates ex tali numeratiōe pauerint aureū nume-
rū suae cicli lunari tibi demōstrabit. Circa quod vniū nota, cū supra dictos
annos vltra 19. alij excreuerint deponē 19 quorūq; poteris, & illud qd vltra re-
siduū fuerit aureū tibi cicli indicabit. 7. 180. deponit. 19. ga ciclus lunaris vlti-
ma 19. annos se nō exēdit. Faciliō autē mō aureū numerū saliter inuenies.
Adde annis christi vniū aggregatiūq; totū p decē nonem diuidas, & quicquid re-
stiterit p aureo numero teneas.

Capitulū scōs de ciclo inditiōis.

¶ Ciclum qui cupis scire inditiōis

Mille quadringē octuaginduos & deme annos

Residuus numerus ciclus erit inditiōis

Cū excreuerint quind tollas reliquū retinendo, ostendet inditiōis
Uel alio modo. hos annos obmitte. & incipe numerare. 83. 84. vsq; ad annū
tibi ppositū. & quod vnitates ad annū ppositū numeraueris, tot sunt cicli
inditiōis. & cū talis numerus vltra quindem vnitates excreuerint petieris,
quindem etiā abice tociens quorūq; poteris, residuū erit ciclus inditiōis.
quia iste ciclus tot annis videlicet quindem. vice altera renotatur. ¶ Faci-
lius sic. Adde annis christi tria, & totū aggregatū per quindem diuidas, &
quicquid restiterit p ciclo inditiōis habeto.

Capitulū terciū de ciclo solari.

Mille tollas: quadringē quinq; septuaginta

Quicquid superuerit, solis cicliū teneto.

Viginocto si numerādo sic superabis

Tolle quater septē, tene & quot accidit vltra,

¶ Pro declaratione
huius. subtrahē mīl-
le. quadringē octo
octuaginta annū au-
tem ab anno tibi p-
posito & quie nūme-
rus superuerit aureū
tū offendit tibi in-
ditiōis. 7c. Uel sic. An
nos praeferas dictos
silentio: num erare
incipias. 82. 83. in
digito vsq; ad
ppositū tibi annū &
qd vnitates ex tali
numeratiōe pauerint
aureū numerū suae
cicli lunari tibi
demōstrabit. Circa
quod vniū nota, cū
supra dictos annos
vltra 19. alij excre-
uerint deponē 19
quorūq; poteris, &
illud qd vltra re-
siduū fuerit aureū
tibi cicli indicabit.
7. 180. deponit. 19.
ga ciclus lunaris vlti-
ma 19. annos se nō
exēdit. Faciliō autē
mō aureū numerū
saliter inuenies.

¶ Declaratio. Sub-
trahē ab anno tibi p-
posito mille quadri-
cento octuaginta
duos, & numerus re-
manens tibi cicliū
inditiōis ostendet.
Uel alio modo. hos
annos obmitte. &
incipe numerare. 83.
84. vsq; ad annū
tibi ppositū. & quod
vnitates ad annū
ppositū numeraueris,
tot sunt cicli
inditiōis. & cū talis
numerus vltra
quindem vnitates
excreuerint petieris,
quindem etiā abice
tociens quorūq;
poteris, residuū
erit ciclus inditiōis.
quia iste ciclus tot
annis videlicet
quindem. vice altera
renotatur. ¶ Faci-
lius sic. Adde annis
christi tria, & totū
aggregatū per
quindem diuidas, &
quicquid restiterit
p ciclo inditiōis
habeto.

¶ Declaratio. sub-
trahē ab anno tibi p-
posito, 1475. annos
& quod remanserint
post subtractionem
talē ē ciclus solaris,
vel sic. nullam agas
numeratiōē cū an-
ni

his prenotatis, sed simpliciter nomina. 76. deinde. 77. 78. vsq; ad ppositi an
nū 7 quor vnitates excuerint cyclū solarē tibi indicabūt. 7 si ex tali subtra
xeris vltra 28. superauerit has sc; 28 vnitates quorrens poteris abijce. 7 re
quū p ciclo solari teneto. Vel aliter. Adde annis christi nouē. 7 pductum
p 28 diuidito. 7 qd sup fuerit cyclū solaris erit anni ppositi.

Capitulum quartū de littera officiali.

Vnū prebet g. f. duo. e. tria. d. quatuor. c.

Quinq; dat b. a. sex. g. septē. f. octo aut e.

Nouē dat d. c. decē b. vnd. a. g. duodecim

Tredecim f. e. quordecim d. quind. c. sedeci b.

Septēdecē a. g. oc. decē f. nodecē e. d. quoc; vigi

Vigintū b. vigintū a. vigintū g. vigintū f. ra ad festū zstathie

Vigintū e. d. vigintū f. vigintū g. vigintū h. vigintū i. ra ad festū zstathie

trio numeris q littera sub ea ordinat. Ita g. sub vno. e. sub duo. d. sub tria.

vt patet inspicierit. Et textus pscriptus p sequentes scalā clare resoluitur.

semper cū in ea littera officialē sub numeroci solariis recipies. Et due littere

sub vno numero repte. annū bisextilē notant. primas littera vni habebit vsq;

ad festū zstathie. reliqua ad finē anni. festū ipm apostoli vel priorū vel postē

riorū die celebrabitur pnt proccis aliona obferuare cōsentit.

Ciclus solarie.

Littera dominicalis.

Bisextilis.

Ciclus solarie.

Littera dominicalis.

Bisextilis.

Capitulum quintū de intervallo.

Elephas aterra festinat bubulus extra

Clericus facere decipitur gaudijs crebre

Articulū degener gaman excellit aduiter.

Doceo barbarū egomet confidero nullum

Declaratio quā
docu; sciem; cicli
solarē de facili litte
rā officialē inuenies
iuxta metra prescri
pta. ga qdlibet mes
trū circa eius initū
bisextilē annū no
tat Prima cū litte
ra ad festū zstathie
durat. altera totū
annū reuoluit. Nos
tat ergo clare in me

Declaratio sicut
aureus numerus ex
tendit se ad decēno
uē. 7 in his metris
decēnoū notantur.
dictiones. 7 vnaque
uis aureo numero ac
comodatur. Prima
vz Elephas vnitati
Secda vz aterra du

Littere intervallo notant ebdomada

Si seria precesserit primā litterā verbi

Vna septimanis superad datur dictis

Cū postcedit littera sis cōtēntus in illis

Aut ipsa cū fuerit numerū haud variabis

ant vna ex his litteris que eandē sequūt in ordine feriatū. si autē vna expectē
tibz fuerit tūc pdictis septimāis vna hebdomada cōmuret. Expli gra
tia si vna fuerit aureus numerus Elephas sibi co; responderet. 7 ipa dictio 7
in se ipsas cōtinet. q; septē hebdomadas interuallū manifestat. 7 hoc ē
prima littera eiusdē dictōis. vel f. g. que sunt sequentes. littera officialis fue
rit. Si autē a. b. c. vel d. que sunt precedētes eā. littera officialis fuerit. tūc di
ctio septimanis vnā coadiungat. 7 sic octo erūt septimane.

Capitulum sextū de cōcurrentibz.

B vnū. c. duas. d. tres. dat. concurrentes

Equatuor. f. quinq;. g. sex. a. insup nihil

In bisextilis concurrentes prima notantur

Secūda hebdomadas interuallū figurat.

rentes 7 septimane. Cōcurrentes quidē sunt dies supsiū vltra septimanas.
7 sunt anni precedētes sc; dies a natali saluatoris vsq; ad officā primā que
sequit. 7 si a littera officialis fuerit cōcurrēs dies nullus celebrat sed integre
septimane. Si b. dies vnus. c. duo. Ebdomade autē alia p; sunt p; precedēs
7 sequētes anni. hoc ē a offica que sequit natiuitatē dñi vsq; ad officā. Et ho
mibi. In anno autē bisextili duplex est modus querendū interuallū. p; primas
m litterā officialē concurrentes. p; scdaz vero septimane int; elligantur.

Subsequens tabella p intervallo commodū me adiuncta est.

Dyrens. m.		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
Littere do. A.		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
Cōcurrentes	1 b	8	6	9	7	6	9	7	10	8	7	9	8	6	9	7	6	9	7	10
	2 c	8	6	9	7	6	9	7	10	8	7	9	8	6	9	7	6	9	7	10
	3 d	8	6	9	7	6	9	7	10	8	7	9	8	6	9	7	6	9	7	10
	4 e	7	6	9	7	5	8	7	9	8	6	9	7	6	8	7	5	8	6	9
	5 f	7	6	8	7	5	8	6	9	8	6	9	7	6	8	7	5	8	6	9
	6 g	7	6	8	7	5	8	6	9	7	6	9	7	5	8	7	5	8	6	9

Capitulum vii. de quinq; festis mobilibz.

bna pñbna infortū recipit. q̄a angulus q̄ magis accedet ad firmamentū
infortū magis subleuet. sed quod nobis plana videtur est minima magnitudo
eius: quo ad aspectū nostrū: que tñ magnitudo ad firmamentū sine ad celū
nulla est vel q̄asi minimi pñcti ad inartū circuli: q̄a minima stella i celo mal
to maior est q̄ tota terra: exceptis Luna Venere & iudicentio qui minores
sunt: in quātitate q̄ ipa terra. Sol cñ ceteris sexagēsis series. auctore zīlīra
gano dñita xx. maior est tota terra. & ipa terra est frigida & sicca quā spera
aque circūdat. certa & in determinata pre excepta ppter consērationē vite
aliali terrestris. que in aquis viuere nequeat. & aqua est frigida & humidā &
subtilius elementū quā terra: & in sup circūdat aquā qui est calidus & hu
midus & subtilior quā aqua. & ignis vltimo spera aeris circūdat. calidus & sic
cus est inter omnia elementa subtilius & nobiliss. quā spera i luna circūscribit
vt prima dictū est. Et dicūt quatuor essentia seu mortalū spera q̄a omne com
positū ex his vitā acquirē: caper corruptionē mortalem ipam auirrit. ergo &
iste spera dicūt gñabiliū & corruptibiliū. Planetarū vero & stellarū in gñā
biliū & corruptibiliū spera pñantur.

Capitulū decimū de situ & motu firma mēti. atq̄ de equinoctijs & solsticijs.

Mobile cōtinue per binos gardines volat
Supremus ad austrum nobis eterne occultus
Alter vřsam custodit arcticus nuncupatus
Cingitur celum choruscationisq̄ Zona
Que equat diem ac noctem in horis
Quam girus animalium per mediū secat
Principium arietis a libre testificantur
Recedit ab equinoctio ad noctem caput cancri
Ad meridiem caper his solsticia dantur
Hec quatuor prescripta cardinalia signa
Ordo signorū talis in celis notatus
Est aries. taurus. gemini. cancer. leo. virgo
Libra q̄. scorpius. arcitenens. caper. anphora. pisces. sed antari
Sub quibus erratice necnon fixe notantur
Indies dantes obuiam inuicem aspicientes

¶ No declar
ratioe pñū mo
bile sine celum
nonū continue
regulariter ab
orientē in occi
dētē mouet sup
duos polos inā
dites arctici et
antartici i 24
horū semel re
uolūtionē faci
ens. Arcti cusq̄
de polus est pe
pe extremā stēle
lā in caudā vr
sem inozis. & il
le nobis sp̄ ap̄
paret & stēle fi
miter in pp̄m
quo secū erit
cusq̄asi oppo
sitis arctico est
pp̄etuo nobis
occuli. sursum
b

Ex quoy cōtinue aura periclitatur.

Nunc tendit ad pluuiam, ventū, aut claritatem
descit deorsum vero celi vbi noster est polus arcticus. Et inde auctoritate
pbij, celi. Dicens dectro, occidit vero sinistru: nō gde sine rōne dei merent
hōq meridies ante septētrio retro vocabit: ab eisdē polis dictis distat qui
dā circulus ex omnibus prius equaliter p nonaginta gradus: q cingulus p
im mobilis vel cōnoctalis dicitur: quē circuli orbis signoz: siue zodiacus i dono
bus locis fecat: scz apōpncipij arctis z principij libze, z vna medietas zodi
aci tendit versus septentrionē in qua bec signa existit. Eritēs, taurus, gēmi
ni, cancer, leo, virgo, quē signa septētrionalia dicūt, z principij canceri maxi
me vā p trūij, fere gradus ab æquatoriali remouet. Alia vero signa simimio
rē distantia. Alia aut medietas zodiaci versus meridiē tendit: qua sunt bec
signa. L. libra, scorpio, sagittarius, capricornus, aquarius, pisces, quē meri
dionalia dicūt, z tū pncipij capco: im distat versus meridiē quantū princi
piū canceri: qā simul opponūt. Dicunt aut bec quatuor signa cardinalia sicut
arctēs, cancer, libra, capricornus, quasi principalia, qā sol p ingressum ad ea
quatuor anni rpa inchoat. Alia vero ex his signis minus principalia dicūt,
z sub his xij, signis planete z stelle fixe ab occidente in orientē mouent, z in
dies inter se vario errantiū accessu impulsu aut radioz cōiectu extimulant:
aurāq sim radioz naturā immutant z alterant qualiter sentimus in fuscis
z pleiadibus, &c. dū luna alijs vel planeta accesserit.

¶ Capitulū xj. de aspectibus planetarū z de eclipsibus solis z lune.

Applications quinq sunt erraticarum
Prima cōiunctio in signo vno & gradu datur
Sextilis per duo signa, quarto per tria distant
Terno per quatuor oppositi septimū notant
Linea sub ecliptica solis rota causatur
Quam eccentricus lunē partes ad duas scindit
Intersectio caput altera cauda vocatur
Ad quas sectiones dum luna ingreditur soli
Obscure radios solis conspectui nostro
Ex hinc eclipsim patitur sol, nō luce carens
Totus si niger nō dicitur vniuersalis
Causat corpus maius terra, luneq minus

tū ea po celi sz
qua pōnt ille ā
tarticus spien
desit deorsum
pbij, celi. Dicens
hōq meridies
dā circulus ex
im mobilis vel
bus locis fecat
aci tendit vers
ni, cancer, leo
me vā p trūij
rē distantia. A
signa. L. libra
dionalia dicūt
piū canceri: q
arctēs, cancer
capricornus, q
quatuor anni
Alia vero ex
z sub his xij
dies inter se
aurāq sim radi
z pleiadibus,
tū ea po celi sz
qua pōnt ille ā
tarticus spien
desit deorsum
pbij, celi. Dicens
hōq meridies
dā circulus ex
im mobilis vel
bus locis fecat
aci tendit vers
ni, cancer, leo
me vā p trūij
rē distantia. A
signa. L. libra
dionalia dicūt
piū canceri: q
arctēs, cancer
capricornus, q
quatuor anni
Alia vero ex
z sub his xij
dies inter se
aurāq sim radi
z pleiadibus,
tū ea po celi sz
qua pōnt ille ā
tarticus spien
desit deorsum
pbij, celi. Dicens
hōq meridies
dā circulus ex
im mobilis vel
bus locis fecat
aci tendit vers
ni, cancer, leo
me vā p trūij
rē distantia. A
signa. L. libra
dionalia dicūt
piū canceri: q
arctēs, cancer
capricornus, q
quatuor anni
Alia vero ex
z sub his xij
dies inter se
aurāq sim radi
z pleiadibus,

In his cū luna plēna dat nigredinem ex se
Vmbra em terre radios impedit solares.
Vt nō illuminent si fuerit luna totalis

Nam caret lumine est ergo mundo vniuersalis
aut aspectus siue applicatio est oppositio: sit aut qñ a seimicē distant p 180
gradus siue p sex signa. Est aut sciendū vltimus q zodiaci nam latitudinē
diuidit p mediu: quē diuidens linea ecliptica appellat: z semp sub ea sol mo
uetur. Luna aut semp est extra eandē lineā: nisi cū fuerit cū capite draconis
aut cauda quē duo loca sunt intersectioes duoz dictoz: circuloz: scz dese
rentis lune z ecliptice. Cum ergo fuerit cōiunctio solis z lune circa caput aut
caudā draconis: tūc cōij gñat eclips solis: z hoc taliter: qā tūc luna iterponi
tur quē est ppinquior terre q sol, inter aspectū nostrū z radios solares: z ta
lis eclipsis si fuerit totalis nō est totalis vel vniuersalis in toto orbe. Et rō
est, qā sol ex tali eclipsatiōe nō pdit lumen: ergo ad pncipias ex: remalcauer
sus meridiē vel septentrionē radios suos pucit. Sed cū fuerit eoz opposi
tio in his locis: tūc vt plurimū luna eclipsat: ab hoc ppter positionē terre lunē
ter lunā z radios solares: qñ luna caret lumine ppter: sed id qd habet lumē
ex sole recipit: ergo cū aliqz vemerit obscurā sicut vmbra terre tūc necessa
riū est ipam eclipsari: vel totū vel aliquā eius partē z hinc est q sub ea quan
titate qua nobis luna apparet eclipsata sub eadē omnibus alijs regibz eo
dēq tpe apparet qd in sole, vt supra dictū est minime fieri aduēctum.

¶ Capitulū xij. de motu solis.

Tur, gre. arietem. itis, o, taurū. pin, ne. geminosq.
Bar, ce. cancrū. mar, gar. leone. hyp, eu. virginē
Cin, crux, librā. col, cal, scorpionē, sagittariū. tin, bric
Al, ma, caprum, ven, di, aquariū, ap, sco, la, pisces,
Sillabe hee introitum in signa solis dicunt
Motum solis alicuius dieij si scire cupis
Numerus a prescripta sillaba gradum monstrat

Et in ingredit sol arietē: z in illa sillaba est in primo gradu arietis, gre. isco
gradu arietis, rti tercio, &c. Et ergo quoties scire motū solis desideras: cō
sidera sillabā precedentē primā in his metris in distantia numerati ad sillabā
tū diei ppositi: z quot intermedie sillabē cū dieis fuerint tot gradus si
gni illius erit in quo solē queris. Verbi gratia: in illa sillaba. Ibat goz, &c. si
motū scire cupio, prima sillaba in illa sillaba. Ibat goz, &c. si
quā est virgo, z nati: est xiv, ab ea, ergo ipso die sol est in xiv, gradu virginis.

eritne: qñ a se
imicē distat
p centū z vigi
t i gradus vel
p quatuor sig
na. Quinthus
aut aspectus siue applicatio est oppositio: sit aut qñ a seimicē distant p 180
gradus siue p sex signa. Est aut sciendū vltimus q zodiaci nam latitudinē
diuidit p mediu: quē diuidens linea ecliptica appellat: z semp sub ea sol mo
uetur. Luna aut semp est extra eandē lineā: nisi cū fuerit cū capite draconis
aut cauda quē duo loca sunt intersectioes duoz dictoz: circuloz: scz dese
rentis lune z ecliptice. Cum ergo fuerit cōiunctio solis z lune circa caput aut
caudā draconis: tūc cōij gñat eclips solis: z hoc taliter: qā tūc luna iterponi
tur quē est ppinquior terre q sol, inter aspectū nostrū z radios solares: z ta
lis eclipsis si fuerit totalis nō est totalis vel vniuersalis in toto orbe. Et rō
est, qā sol ex tali eclipsatiōe nō pdit lumen: ergo ad pncipias ex: remalcauer
sus meridiē vel septentrionē radios suos pucit. Sed cū fuerit eoz opposi
tio in his locis: tūc vt plurimū luna eclipsat: ab hoc ppter positionē terre lunē
ter lunā z radios solares: qñ luna caret lumine ppter: sed id qd habet lumē
ex sole recipit: ergo cū aliqz vemerit obscurā sicut vmbra terre tūc necessa
riū est ipam eclipsari: vel totū vel aliquā eius partē z hinc est q sub ea quan
titate qua nobis luna apparet eclipsata sub eadē omnibus alijs regibz eo
dēq tpe apparet qd in sole, vt supra dictū est minime fieri aduēctum.

eritne: qñ a se
imicē distat
p centū z vigi
t i gradus vel
p quatuor sig
na. Quinthus
aut aspectus siue applicatio est oppositio: sit aut qñ a seimicē distant p 180
gradus siue p sex signa. Est aut sciendū vltimus q zodiaci nam latitudinē
diuidit p mediu: quē diuidens linea ecliptica appellat: z semp sub ea sol mo
uetur. Luna aut semp est extra eandē lineā: nisi cū fuerit cū capite draconis
aut cauda quē duo loca sunt intersectioes duoz dictoz: circuloz: scz dese
rentis lune z ecliptice. Cum ergo fuerit cōiunctio solis z lune circa caput aut
caudā draconis: tūc cōij gñat eclips solis: z hoc taliter: qā tūc luna iterponi
tur quē est ppinquior terre q sol, inter aspectū nostrū z radios solares: z ta
lis eclipsis si fuerit totalis nō est totalis vel vniuersalis in toto orbe. Et rō
est, qā sol ex tali eclipsatiōe nō pdit lumen: ergo ad pncipias ex: remalcauer
sus meridiē vel septentrionē radios suos pucit. Sed cū fuerit eoz opposi
tio in his locis: tūc vt plurimū luna eclipsat: ab hoc ppter positionē terre lunē
ter lunā z radios solares: qñ luna caret lumine ppter: sed id qd habet lumē
ex sole recipit: ergo cū aliqz vemerit obscurā sicut vmbra terre tūc necessa
riū est ipam eclipsari: vel totū vel aliquā eius partē z hinc est q sub ea quan
titate qua nobis luna apparet eclipsata sub eadē omnibus alijs regibz eo
dēq tpe apparet qd in sole, vt supra dictū est minime fieri aduēctum.

eritne: qñ a se
imicē distat
p centū z vigi
t i gradus vel
p quatuor sig
na. Quinthus
aut aspectus siue applicatio est oppositio: sit aut qñ a seimicē distant p 180
gradus siue p sex signa. Est aut sciendū vltimus q zodiaci nam latitudinē
diuidit p mediu: quē diuidens linea ecliptica appellat: z semp sub ea sol mo
uetur. Luna aut semp est extra eandē lineā: nisi cū fuerit cū capite draconis
aut cauda quē duo loca sunt intersectioes duoz dictoz: circuloz: scz dese
rentis lune z ecliptice. Cum ergo fuerit cōiunctio solis z lune circa caput aut
caudā draconis: tūc cōij gñat eclips solis: z hoc taliter: qā tūc luna iterponi
tur quē est ppinquior terre q sol, inter aspectū nostrū z radios solares: z ta
lis eclipsis si fuerit totalis nō est totalis vel vniuersalis in toto orbe. Et rō
est, qā sol ex tali eclipsatiōe nō pdit lumen: ergo ad pncipias ex: remalcauer
sus meridiē vel septentrionē radios suos pucit. Sed cū fuerit eoz opposi
tio in his locis: tūc vt plurimū luna eclipsat: ab hoc ppter positionē terre lunē
ter lunā z radios solares: qñ luna caret lumine ppter: sed id qd habet lumē
ex sole recipit: ergo cū aliqz vemerit obscurā sicut vmbra terre tūc necessa
riū est ipam eclipsari: vel totū vel aliquā eius partē z hinc est q sub ea quan
titate qua nobis luna apparet eclipsata sub eadē omnibus alijs regibz eo
dēq tpe apparet qd in sole, vt supra dictū est minime fieri aduēctum.

eritne: qñ a se
imicē distat
p centū z vigi
t i gradus vel
p quatuor sig
na. Quinthus
aut aspectus siue applicatio est oppositio: sit aut qñ a seimicē distant p 180
gradus siue p sex signa. Est aut sciendū vltimus q zodiaci nam latitudinē
diuidit p mediu: quē diuidens linea ecliptica appellat: z semp sub ea sol mo
uetur. Luna aut semp est extra eandē lineā: nisi cū fuerit cū capite draconis
aut cauda quē duo loca sunt intersectioes duoz dictoz: circuloz: scz dese
rentis lune z ecliptice. Cum ergo fuerit cōiunctio solis z lune circa caput aut
caudā draconis: tūc cōij gñat eclips solis: z hoc taliter: qā tūc luna iterponi
tur quē est ppinquior terre q sol, inter aspectū nostrū z radios solares: z ta
lis eclipsis si fuerit totalis nō est totalis vel vniuersalis in toto orbe. Et rō
est, qā sol ex tali eclipsatiōe nō pdit lumen: ergo ad pncipias ex: remalcauer
sus meridiē vel septentrionē radios suos pucit. Sed cū fuerit eoz opposi
tio in his locis: tūc vt plurimū luna eclipsat: ab hoc ppter positionē terre lunē
ter lunā z radios solares: qñ luna caret lumine ppter: sed id qd habet lumē
ex sole recipit: ergo cū aliqz vemerit obscurā sicut vmbra terre tūc necessa
riū est ipam eclipsari: vel totū vel aliquā eius partē z hinc est q sub ea quan
titate qua nobis luna apparet eclipsata sub eadē omnibus alijs regibz eo
dēq tpe apparet qd in sole, vt supra dictū est minime fieri aduēctum.

De introitu balnei.

¶ Terra balnea nolunt, ignea limphae volunt.
Est aeris mediocre valet ubique tibi.

De seminatiōe.

¶ Virgo, caper, cancer, pisces plante seminabūt
Menlibus in quibz cetera dico mala.

De plantatiōe.

¶ Thaurus & vrna, leo, virgo, pis. hec bene plantant
Postrema quadra sintq; planete boni.

De diebus canicularibus.

¶ Mar dat caniculas, sumptio terminat illas.
In cane non minuas nam prohibent medici.

De cognitiōe serenitatis.

¶ Apparente noua luna dinoscitur aura
Pallida luna pluit, rubea stat, alba serenat.
Nocte rubens coelum cras inducit esse serenum,
Quando rubet mane designat tempus pluuiæ.
Aut signat ventum quando mane rubet.

De solsticijs & equinoctijs.

¶ Hec duo solsticia faciunt cancer & capricornus.
Vitis & Lucia dat duo solsticia.
¶ Hæc equata duo faciunt aries & libra
Lampert Gregori nox est adequata diei.
¶ Solsticiū tribuit nobis bis quilibz iohannes.

Premissis moneo sic doceri illa dies.

Cne Solis & Lune

Capitulū. xiiij. de coniunctiōe & oppositio

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19
¶ Nod. octo, vigintisept. sed, quinq; vigintitria.
Tred. duo, vigintivni. decē, viginiduo, oct de, septē
Viginisex, qnd. quatuor, viginiduo, vnd triginta.
Decēnouē nūmēz cōplet aureū tot & hec distiōes
vt notat p. 11.

Et harum numerus aureū ciclum manifestat

Et de se dici numerū in quo luna nouatur

Primo: quæ & radix anni totius assurgit

Viginimouem tribuas & radici lunaris

Cū horis duode, lunam sequentē habebis.

Dies qundecim adde lunam accipe plenam.

to quādo duo: vigintisept. qñ tria. zc. Ostendit ergo primā coniunctiōē quæ
est in Januario: quæ est radix ad omnes alias coniunctiōes quādam anni. Remus
p. 11. gratia. Anno. 1512. volo scire coniunctiōē: aspicio autē cū numerū 7 inue
nio p. 11. p. aureo nūero ergo duodecima dictio ostendit mihi diē p. 11.
diem coniunctiōis & est octid. id est decē & octo. Item anno saluatoris nostri
1513. aureus numerus est 13. ergo tredecima dictio ostendit mihi diē p. 11.
coniunctiōis: & est septē: hoc est septima diē Januarij est p. 11. coniunctiō illi
us sex anni tredecim supra se sequimur. Si autē sequētes coniunctiōes
habere voluerō: addo sp. ad vnāquāq; 12. dies & 12. horas. Si vero oppositio
nēscit ad quālibet coniunctiōē addo 15. dies. Numēz autē diez p. 11. si o ta
mus accipio. ¶ Hoc qd hic in scriptū est. La. de Intervallo subiacer.

Alter modus p. intervallo talis inueniēdo.

¶ Aut hoc si nimium est quadratos accipe talos

Ludito, tunc dicent tempora certa canes.

Impar si sursum, si par numerato deorsum

Dextrorsum quoq; te tot numerare decet.

¶ Declaratio.
Si p. hanc tabu
lam intervallos
scire voluerit
cto aureo nūe
ro pice cū duo
bus tabulis: et

Tabula de intervallo p. tales.

Aureo nūe	6	10	19	16	15	13	12	11	7	18	1	11	2	3	7	9	1	3	4
	7	8	6	6	6	7	6	8	9	6	6	6	9	6	6	7	10	3	
	9	7	7	6	6	6	6	6	6	6	6	6	7	7	10	5	7	6	
	10	6	7	6	6	6	6	7	6	8	9	8	6	8	5	6	8	7	6
	11	6	6	6	6	6	6	6	6	6	7	7	10	5	7	8	6	6	
	12	7	10	5	7	6	6	9	6	7	6	6	6	6	6	6	6	6	
	13	9	8	6	6	6	6	6	6	7	7	10	5	7	8	6	9	6	7
	14	6	7	7	10	5	7	8	6	9	6	7	6	8	5	6	8	9	
	15	8	6	8	5	6	8	7	7	10	5	7	8	6	9	6	7	6	8
	16	9	6	8	7	7	10	5	7	8	6	9	6	7	6	8	9	8	6
	17	8	6	6	9	6	8	7	7	10	5	7	8	6	9	6	7	6	8

bij.

tali plectioe aut pueniet numerus par aut impar. Si par numerus ab anteo numero inclusioe deorsum in linea cycli lunaris tot spacia nueros: quot vni tates pueniunt in talis plectioe: et ubi numerus plectiois terminat ab eodem loco inclusioe numerus cundo versus dextram manū p tot nueros. quot vni tates apparuerint in talis: quot nuerus vltimo tetigerit ille indicabit septi manas internalli. Non aliter de nūero impari te expedire: si nūmerus intalis apparentē sursum ab aureo numero inclusioe nuerables: et tandē versus dextram partem opando vt supra in figura.

Capitulum quinde cum de initijs mensium

ad d g b e g c f a d f
Ila, se, mar, ap, ma, iun, iul, aug, sep, oc, no, de.

A, dam, de, ge, bat, er, ga, ci, fos, a, dri, sex,

Aprilis, iunius, september atq; nouember.

Hij triginta habent. vnū reliqui superaddunt.

Februus vigintia super octoq; dies.

Alij numerant dies quot vnusquisq; mensis habet vltimalis.

Capitulum xvij de kalendis nonis et idibus

Tradens, quādo, reficis, sedule, refugiu, scandis.

Ruffus, tandem, scandere, refutans, sodalē, idere.

Octo tenet idus mensis generaliter omnis.

Metris pscriptis duodecim sunt dies: et xij mensis: anni deferuētes: ita q tradens tamario. quando februario: sic de alijs: in gbus dictis idibus de bent solū piderari pme due littere primariū duarū sillabaz: ita q prima littera deferuat kalēdis: scda nonis: ita scq; quot a prima littera in ordine al phabetti fuerit tot talis mensis kalēdas habet. sic z nonas littera scda sillabe notat. Sed p ydibus est yma modus: qā in omnibus mēsihus octo. z ad inueniendū predicta scias: q; temp prima dies cuiuslibet mensis d; kalēde p se. Post hoc sequunt nonē: vt si mensis aliquis habet quatuor nonas: dic cas quarto nonas. deinde tercio nonas: deinde pridie nonas. z postmodū dicās nonē p se. Deinde post nonas in omnibus mēsihus sequunt idus: zbi cas octauo idus. septimo idus: sexto idus zc. z vltimo idus p se. Post idus sequunt kalēde z dicās: si mensis aliquis habet xij kalēdas. decimo nono kalēdas: de decimo octauo kalēdas: de decimo septimo kalēdas zc.

Nota ad inueniendū aliquā diem an sit kalēde an nonē vel idus numerā pmo d; notam vñ ad illū diē: postea opare vt supra dictū est: item nota ne z idus sunt illius mensis in quo stant: sed kalēde sunt semp sequēte mensis: z ab ipso denotant: nisi kalēde p se sunt illius mensis in quo ponunt.

Pro declarā tione sillabe in p mo versu initia nolm xij mensis norāt: vt ya la. nuariū. se febru arū zc. Secun dus versus fert as ad pmo diē cuiusuis mēsis.

Ad inueniē dum kalēdas nonas ydus cuiuslibet mēsis. scire debes q in metris pscriptis duodecim sunt dies: et xij mensis: anni deferuētes: ita q tradens tamario. quando februario: sic de alijs: in gbus dictis idibus de bent solū piderari pme due littere primariū duarū sillabaz: ita q prima littera deferuat kalēdis: scda nonis: ita scq; quot a prima littera in ordine al phabetti fuerit tot talis mensis kalēdas habet. sic z nonas littera scda sillabe notat. Sed p ydibus est yma modus: qā in omnibus mēsihus octo. z ad inueniendū predicta scias: q; temp prima dies cuiuslibet mensis d; kalēde p se. Post hoc sequunt nonē: vt si mensis aliquis habet quatuor nonas: dic cas quarto nonas. deinde tercio nonas: deinde pridie nonas. z postmodū dicās nonē p se. Deinde post nonas in omnibus mēsihus sequunt idus: zbi cas octauo idus. septimo idus: sexto idus zc. z vltimo idus p se. Post idus sequunt kalēde z dicās: si mensis aliquis habet xij kalēdas. decimo nono kalēdas: de decimo octauo kalēdas: de decimo septimo kalēdas zc.

Nota ad inueniendū aliquā diem an sit kalēde an nonē vel idus numerā pmo d; notam vñ ad illū diē: postea opare vt supra dictū est: item nota ne z idus sunt illius mensis in quo stant: sed kalēde sunt semp sequēte mensis: z ab ipso denotant: nisi kalēde p se sunt illius mensis in quo ponunt.

Capitulum xvij. de initijs iij. tpm anni

Annū discerne per partes suntq; quaterne

Ver petro detur. estas exinde sequetur

Hanc dabit vrbānus. autumnū simphorianus

Festum clementis hiemis caput est orientis

vt inciatut cū sol ariet: estas cancri: autumnus libā: z hyems capicota nū intrat. Nota z iij. signa z illos: tria semp vñā quartā anni pstruūt: nam aries: taurus: gemini vt pstruūt cancer virgo leo est arē. Libra scorpio sa gitarius arcturus. Capricornus: aquarius. pisces bycni: z he de quatuor anni ptes quatuor retinet angarias. i. sicut: ieiunia anni. vt i sequēti patet.

Capitulum xviii. de angarijs iij. tpm.

Feriam tempoz affectant ieiunia quartam

Cinerem. & que luciam. spiritum sequitur crucem.

Ista pscripta: scz post diē exaltatiōis scē crucis: inciet cineris: z pente costet: ieiunia quatuor tpm ieiunant: z si aliqd p dicitur: festoz ceciderit in quartaz feriā: quartā postpone. z ieiunio sequentē: z ecclesia instituit ieiunia quatuor tpm. Ieiunū in vere ideo qā sicut tūc omnia virē z florent: ita etiā i nobis virere debent opa virtutū: z supplantari motus carnales: q tūc magis for tes sunt in bōse. Sed z in citate: vt finis vere seruētes in charitate dei. Et etiā in autumno: vt in nobis fructus bonoz opm fructificent. Quartū in by cme ideo qā sicut tūc folia de arboribus z herbe moriunt: ita z in nobis mor iantur vicia z supilitates nobis coadimāre cui soli petā dimittere datū ē

De angarijs etiā illi duo ritbmime morie cōmendari solent.

Vult crux lucia cinerū charismata sancta

Vt sit in angaria quarta sequens feria.

De historijs imponendis.

In principio.	Post pamaleonis.	Salomonis.
Si bona suscepit.	Post augustini.	Job.
Si bona dominus.	Post pioth.	Jobie.
Adonai.	Post sillabā q.	Indit.
Adaperiat.	Post damiani.	Abachabeomz.
Cudi domini.	Post amonis.	Abachabie.
Epiciens.	Post sillabam thi.	Aduenus dñi.

**Tabula ad sciēdū ortū solis quolibet
die scōz integrū horalogiū p
latitudine quiqua
gita graduū**

Jannarius, Februnarius, Martius, Aprilis, Maius, Junius,
Dies, H. m. Di. H. m. Di. H. m. Di. H. m. Di. H. m. Di. H. m. Dies, H. m.

21	15	11	21	14	24	mar	12	42	ci	10	44	pbi	9	1	11	dic	7	56
fi	48	pur	20	ci	3	pbi	41	ng	8	50	mar	55						
o	45	bia	17	us	31	m	37	crn	56	cl	54							
ta	44	sta	14	a	52	am	33	noz	53	ic	54							
nna	41	ig	11	dri	27	bio	39	gor	52	oo	54							
e	39	oor	7	a	24	fi	26	io	47	vin	53							
p	37	ie	4	ber	20	fi	22	ban	44	dar	52							
n	35	bin	1	ae	16	ie	18	ira	42	un	52							
bi	32	ap	15	57	co	12	tra	11	ma	40	pi	51						
pen	29	ico	51	ra	8	o	7	ie	38	mi	51							
di	26	la	50	im	4	pat	4	pl	36	ba	50							
eat	24	fi	47	arc	o	ar	59	ne	34	er	50							
oc	21	ca	42	ao	11	56	3	ffer	31	an	50							
fe	19	va	38	ri	53	iv	9	57	z	28	ibon	50						
li	16	lent	35	o	50	bin	53	icph	26	pi	51							
mar	12	lu	3	ar	45	ci	39	ma	24	ie	51							
an	10	li	27	ger	41	z	47	us	22	as	51							
pri	8	con	24	ozud	37	pa	43	in	20	mar	52							
lea	4	um	20	al	30	ler	40	lac	18	pio	52							
tab	2	ae	16	ba	20	lan	36	ie	16	aboa	53							
ang	15	o	13	unc	19	oe	26	ert	14	al	53							
vin	14	56	pe	9	unc	22	as	30	ie	12	son	54						
cen	53	trum	5	unc	18	ae	27	re	10	ci	54							
ti	50	ma	1	cia	14	oz	24	ner	9	ao	55							
pan	47	bi	57	ma	11	mar	24	vr	5	ban	56							
po	45	an	12	53	ri	7	ci	17	ba	3	io	57						
no	40	in	50	a	3	3	14	in	8	1	oo	58						
bi	37	oe	46	ae	10	59	vi	11	de	7	o	ie	7	59				
le	34					55	a	8	ae	59	pe	8	o					
in	33					52	ua	5	ur	58	pau	1	o					
men	14	21				ce	10	58		pan	7	57						

**Tabula ad sciēdū ortū solis quolibet
die scōz integrū horalogiū p
latitudine quiqua
gita graduū**

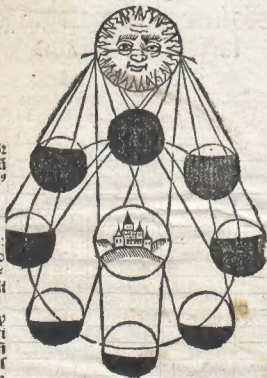
Julius, Augustus, September, October, November, December
Dies, H. m. Di. H. m. Di. H. m. Di. H. m. Dies, H. m. Dies, H. m.

Jul	8	3	De	9	20	ae	11	7	ic	15	12	m	15	50	De	16	8
pro	5	icph	22	ci	17	m	5	ne	53	cem	5						
ci	8	icph	24	ci	14	as	9	ao	56	ber	6						
pro	10	pro	27	um	18	fram	15	uen	o	bar	6						
co	12	ao	50	icph	25	ci	16	oe	1	ba	7						
pi	14	ic	53	ua	26	ua	20	ie	4	mi	7						
vil	17	do	56	ber	30	mar	24	o	7	co	8						
Ki	19	ci	40	nat	33	ua	27	qua	10	con	8						
h	22	ro	43	aoz	37	di	31	ie	13	cep	9						
fra	24	lan	9	47	con	11	45	ae	15	16	z	16	9				
be	26	ci	50	pro	45	ar	38	mar	19	al	10						
ne	28	our	53	ia	50	ee	42	an	21	ma							
mar	31	ip	57	ci	53	as	47	otic	24	in							
gar	33	ena	o	crn	56	car	50	ci	26	ci							
a	38	ump	4	inc	12	o	bed	53	il	29	a	10					
poit	59	ci	6	en	4	cal	57	as	52	fan	9						
alr	40	o	11	lam	8	ie	1	post	55	ctua	9						
er	42	a	14	per	12	lu	4	ec	37	ab	8						
not	45	aa	10	19	t	16	ca	14	7	e	59	m	8				
pbna	47	pi	22	as	20	ci	11	it	41	de	7						
brar	50	ibi	26	mar	24	en	14	aa	44	thp	7						
mag	53	ibi	29	man	27	ie	17	ce	46	mas	6						
ap	56	imo	31	ri	32	ie	20	ie	49	mo	6						
crü	59	bar	37	ci	35	oe	24	cril	51	do	5						
ia	1	tho	41	na	38	ci	27	ka	53	nar	4						
co	9	3	io	45	z	12	42	pi	30	be	55	icph	3				
bi		5	ust	48	sta	45	m	34	ri	59	io	2					
as		8	ana	52	oen	55	ia	37	na	59	pu	16	59				
fin		11	col	55	mich	53	mo	46	iac	2	tho	57					
ab		12	in	59	ler	57	ma	33	landr	16	5	me	55				
don		9	14	cer	11	3		1	quim	14	47		mi	15	52		

Impressum Cracoui in edibus dñi Ioannis Haller.

¶ Cōiunctio solis ⁊ lune.

Amoideas. Si
amona q' ē ymū
⁊ dīca quasi vn'
dīcū.

Amoideas.

Dyarhanos. Si
a dy q' est dīcū
⁊ thonos dīcū
hīo quasi p' medī
ūm.

Dyarhanos.

Amphitrees q'
est dūbīum ⁊ tri
ros circulus q'
dūbīum circulus
aduc nō ē pīcū

Amphitrees

¶ Dant ilenos
Luna opposit'

Si a pan q' est totū plēnū ⁊ xīos circulus q' tūc apparet plēne illuminata.
Hora Quādo Luna vicinior est sole tanto minus nobis apparet p'ce
illuminata v' paret in nouilunio: q' q' sol illuminat: ⁊ semp ill'

LIBRATOR

JACALLURICA

⁊ inter p'ce illuminat: q' autē incipit aliquā
tūc recedere a sole statim ap
paret nō alī
quā tūc
de p'ce illūmī
nata: ⁊ talē p'ce semp maior:
videmus vsq' ad oppositiōē: ⁊ tūc appa
rebit nobis plēna ⁊ tota illuminata: q' nō fit: q' tūc p'ce illū
minata directē opponit nobis: ⁊ ab oppo
sitiōe apparet nobis eius decrefcentia vsq'
iterū ad cōiunctiōē.

